

Από τις Συρακούσες στην Αλεξάνδρεια

Η φιλοσοφία έχει συχνά ενδώσει στον πειρασμό του εναγκαλισμού με την πολιτική, για να δει να εφαρμόζονται οι θεωρίες της για έναν ιδανικό κόσμο, έναν νέο άνθρωπο ή απλώς τη σωστή διακυβέρνηση μιας πολιτείας. Η σαγίνη των Συρακουσών διασχίζει τους αιώνες από την εποχή του Πλάτωνα. Ο Πλάτων τουλάχιστον κατάλαβε τελικά το μάταιο των προσπαθειών του να σωφρονίσει τον τύραννο Διονύσιο Β' και τα παράτησε (για την ακρίβεια, φυγαδεύτηκε από φίλους για να γλιτώσει το κεφάλι του). Άλλοι φιλόσοφοι όμως, ιδιαίτερα τον εικοστό αιώνα, δεν δίστασαν να ταυτιστούν με τυραννικά καθεστώτα ή επεξεργάστηκαν συστήματα σκέψης που έκρυβαν βαθιά μέσα τους το σπέρμα της τυραννίας. Στο φοβερά ενδιαφέρον βιβλίο του «**Η σαγίνη των Συρακουσών**» (όπως είναι ο ελληνικός τίτλος στην έκδοση της Athens Review of Books) ο **Μαρκ Λίλα**, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, εξετάζει υπό αυτό το πρίσμα την προσωπικότητα και τη φιλοσοφία των Μάρτιν Χάιντεγκερ, Καρλ Σμιτ, Βάλτερ Μπένγιαμιν, Αλεξάντρ Κοζέβ, Μισέλ Φουκό και Ζακ Ντερριντά.

*****

Αν η παρουσία του Χάιντεγκερ και του Καρλ Σμιτ στον κατάλογο των «φιλοτύραννων» στοχαστών δεν προκαλεί έκπληξη, πολλοί θα ξαφνιαστούν βλέποντας εκεί και τον Μπένγιαμιν, τον Κοζέβ (ιδεολογικό μέντορα της τότε ΕΟΚ και θεωρητικό του παγκόσμιου κράτους) ή τους μεταστρουκτουραλιστές Φουκό και Ντερριντά. Αλλά η εξαιρετικά νηφάλια και πειστική ανάλυση του Λίλα δείχνει ότι οι κοινές σε όλους αυτούς τους φιλοσόφους αναζητήσεις πέρα από την ουμανιστική παράδοση οδηγούσαν, από διαφορετικό δρόμο για τον καθένα, σε ιδέες εχθρικές για την αιταξία του ανθρώπινου υποκειμένου, φλερτάροντας επικίνδυνα με τον πολιτικό αυταρχισμό, αν όχι με τον ολοκληρωτισμό. Το γενικό συμπέρασμα από το βιβλίο του Λίλα είναι ότι, όταν οι φιλόσοφοι δεν καταφέρνουν να χαλιναγωγήσουν το πάθος τους για το Απόλυτο, η συνάντησή τους με την πολιτική, που είναι ο κόσμος του Σχετικού, παράγει δηλητηριώδεις καρπούς.

*****

Η **Ερση Σωτηροπούλου** είναι από τις πιο πρωτότυπες συγγραφείς μας, με μια γραφή που κάνει το συνηθισμένο ασυνήθιστο και είναι γεμάτη ερεθιστικούς υπαινιγμούς. Αμφιβάλλω όμως αν κατόρθωσε αυτό που ήθελε με το καινούργιο μυθιστόρημά της «**Τι μένει από τη νύχτα**» (Πατάκης). Το αφηγηματικό πλαίσιο είναι η στάθμευση του Καβάφη στο Παρίσι τον Ιούνιο του 1997 με τον αδελφό του, Τζον, και τη συχνή παρέα ενός ψευδοδιανοούμενου ονόματι Μαρδάρας. Το θέμα είναι η βασανιστική πορεία του Καβάφη προς την ωρίμαση της ποιητικής συνείδησής του, παράλληλα με την πάλη ανάμεσα στις ανορθόδοξες ερωτικές παρορμήσεις του και τις αναστολές του.

*****

Η ιδέα είναι ενδιαφέρουσα, η εκτέλεσή της λεπτουργική, με τη γνώριμη ικανότητα αυτής της πεζογράφου να αρμέγει τη λεπτομέρεια. Αισθάνομαι ωστόσο πως το μυθιστόρημα δεν λειτουργεί. Η επιλογή να τοποθετηθεί η αφηγηματική εστία σταθερά και αμετακίνητα στον νου του Καβάφη, να περιγράφονται με την υποτιθέμενη εσωτερική φωνή του τα συναισθήματα και οι σκέψεις του, συνεπάγεται υπερέκθεσή του στο τεχνητό φως μιας ζωής, αλλά μονότροπης λογοτεχνικής φαντασίας. Αυτό που προκύπτει έτσι είναι μια μάλλον απλουστευτική και κλωμική εικόνα της περίπλοκης, κρυπτικής προσωπικότητας του Αλεξανδρινού. Εξάλλου η πλώ από το «Θάνατος στη Βενετία» του Τόμας Μαν και το «Μάτια ερμητικά κλειστά» του Κιούμπρικ κάνει την αμεσότητα της μόλις αναγνωριστέη προέλευσής της. Μένω με την παλιά μου εντύπωση ότι η Σωτηροπούλου είναι μαστόρισα στο να καθλώνει και να εξερευνά το φευγαλέο, όχι όμως στην ανάπτυξη ενός συνθετότερου θέματος.